

เทศน์เช้า วันที่ ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๔๗

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองตากต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

เวลาประพาศปฏิบัติเนะ พวกเราเกิดมาอยากมีความสุขทุกคน อยากจะมีความสุข แต่เวลาเราอยากมีความสุข เราก็คิดของเราว่าถ้าเราประสบความสำเร็จทางโลก เราจะมีมีความสุข เราจะมีความสุขนะ แต่เวลาเราพยายามแสวงหาขนาดไหน มันก็เป็นการดำรงชีวิตไง สิ่งดำรงชีวิต เราใช้ชีวิตไป นี่ปัจจัยเครื่องอาศัยนะ

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอก ปัจจัย ๔ นี่เป็นเครื่องอยู่อาศัย แต่หลักคือว่าเรื่องหัวใจสุขหรือทุกข์ แต่เวลาเราประกอบอาชีพทางโลก เราอาศัยปัจจัย ๔ นั้น เราว่าสิ่งนั้นเป็นความจำเป็นไง แล้วว่าอันนั้นเป็นงานหลัก งานหลักคือการทำหน้าที่การงาน สิ่งนี้ถูกต้องนะ หน้าที่นี้ถูกต้อง เพราะสังคมจะอยู่ได้ เพราะมันต้องมีคนช่วยเหลือกัน สังคมจะไปได้ งานการนั้นมันต้องเจริญรุ่งเรือง ธุรกิจสิ่งต่างๆ ในโลกนี้มันต้องพึ่งพาอาศัยกัน สัตว์สังคมไง ในเมื่อสัตว์สังคมเป็นแบบนั้น โลกก็ต้องอาศัยกันอย่างนั้น นี่คืองานหลัก

พองานหลักขึ้นมามันก็ร้อน มันก็มีความสุขความทุกข์ในหัวใจ ก็หาพึ่งพาอาศัยใจ ก็เลยพยายามประพาศปฏิบัติ เวลาประพาศปฏิบัติกำหนดพุทโธบ้าง เวลาทำงานมีสติบ้าง แล้วจิตมันก็มีความสุขแล้วมันก็มีความสุขของมัน พอมีความสุขของมัน เห็นไหม ทำอย่างนี้เป็นงานเสริม แต่งานหลักคืองานประกอบสัมมาอาชีพะ งานเสริมคืองานประพาศปฏิบัติ

แต่ถ้าคนมีจิตคนมีนิสัย มันก็ยังมีความสุขร่มเย็นของใจได้ ถ้ามีความสุขร่มเย็นของใจได้ เห็นไหม เอ๊ะ! ทำไมอันนี้มันเป็นความสุขละ อันนี้เป็นความจริงละ มันมีความสุขมหัศจรรย์ แต่เพราะอำนาจวาสนา ในเมื่ออำนาจวาสนาว่าเราอยู่ทางโลก เราทำงานทางโลก กระแสส่วนใหญ่ โลกส่วนใหญ่เป็นแบบนี้ เราก็เข้าใจสภาวะแบบนั้นไป แต่หลักความจริงคือใจมันสงบ ใจมันร่มเย็นนะ

ในพระไตรปิฎกบอกไว้ว่า พระผู้ที่ประพฤติปฏิบัติทางกว้างขวางมากเลย เพราะว่าเอาการประพฤติปฏิบัติ เอาการค้นคว้าหาเรื่องของใจนี้เป็นงานหลัก แล้วปัจจัยเครื่องอาศัย ปัจจัย ๔ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่าเป็นสิ่งจำเป็นการดำรงชีวิต ไม่ได้ปฏิเสธ แต่เป็นปัจจัยเครื่องอาศัย ไม่ใช่งานหลักงาน งานหลักของมันคือการประพฤติปฏิบัติ

เราถึงว่า พระผู้ที่ประพฤติปฏิบัติถึงมีเวลา ๒๔ ชั่วโมงเลย ๒๔ ชั่วโมง เวลานั้นข้าวต้องพิจารณาก่อนว่าอาหารนี้มันเป็นของเน่าของเสีย ถ้าเก็บไว้ สิ่งนี้ธาตุ ๔ ในเมื่อเรามีชีวิตอยู่ เรามีให้อุ่นอยู่ เหมือนกับอาหารเราอุ่นอยู่ อาหารนั้นจะไม่เสีย ร่างกายก็เหมือนกัน ถ้ามีชีวิต มีพลังงานคือตัวธาตุรู้ คือตัววิญญาณ วิญญาณนี้เป็นพลังงาน มันเผาร่างกายนี้ มันทรงร่างกายนี้ไว้อยู่ มันก็ไม่เสียหาย มันก็ยังอยู่ของมันได้

แต่เวลาคนตาย จิตออกจากร่างไป ร่างกายต้องเสียต้องเน่าไปเป็นธรรมดาของมัน ร่างกายเป็นสิ่งที่ต้องเสียต้องเน่าอยู่แล้ว แต่เพราะเรามีกรรม เรามีคุณงามความดี กรรมดีของเราเนี่ยดำรงชีวิตของเราอยู่ ลมหายใจเข้าแล้วไม่หายใจออกก็ตาย ลมหายใจออกแล้วไม่เข้าก็ตาย เราอยู่กันที่ลมหายใจเท่านั้น สิ่งที่ลมหายใจ พลังงานตัวนี้มันเผาผลาญสิ่งนี้อยู่

เวลาก่อนที่พระจะฉันอาหาร ถ้าไม่พิจารณาก่อน เป็นอาบัติทุกกฏ เป็นอาบัติเลยนะ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรับอาบัติเลย ถ้าก่อนที่พระจะฉันอาหารไม่พิจารณาปัจจุขณะเสียก่อน เวลานุ่งห่ม ปัจจัย ๔ เราอาศัยเขาเท่านั้น เวลานุ่งห่มก็ต้องปัจจุขณะเสียก่อน เรานุ่งห่มเพื่อป้องกันความอาย เรานุ่งห่มเพราะป้องกันเหลือบรินแมลงได้ต่อมเท่านั้น นี่เครื่องอาศัย แต่งานหลักคือการค้นคว้าหาหัวใจ ใจของเราอยู่ที่ไหน ถ้าเราทำความเข้าใจของเราขึ้นมา

เวลาเขาทำงานเสริมนะ เขายังทำของเขาได้ เด็ก เวลาเรากำหนดพุทโธๆ เด็กพยายามทำสมาธิ เด็กจะมีการศึกษา การอ่านหนังสือจะเข้าใจง่าย เด็กจะมีการเชื่อฟัง เพราะมันเห็นผล เห็นคุณค่าไง แต่เดี๋ยวนี้เด็กเล่นเกม เล่นสิ่งต่างๆ ทางโลกของเขาไป เด็กมันส่งออกไปข้างนอกหมด มันจะเชื่อใครล่ะ มันไม่เชื่อใครหรอก มันต้องการเอาชนะคะคานกับเกมนั้น เกมนี้เป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นมา สิ่งที่สร้างขึ้นมามันเป็นเรื่องของการที่จิตนี้มันส่งออกชั้นหนึ่งอยู่แล้ว เพราะสร้างเกมนั้นขึ้นมา แล้วเด็กก็ไปติดในเกมนั้น ก็ต้องพยายามค้นคว้าสิ่งนั้น มันไม่ย้อนกลับเข้ามา

แต่ถ้าย้อนกลับเข้ามา นี่มันเป็นงานเสริมทั้งหมดเลย เพราะสิ่งที่เป็นเกม เป็นธุรกิจ ธุรกิจค้าขายกับเด็กเป็นธุรกิจที่ทำเงินมาก สิ่งที่ทำเงินเพราะอะไร เพราะเด็กมันมีอำนาจใจ มันมีอำนาจ

ออกอุณนมั่นนะ เวลาเด็กเล็กขึ้นมามันออกอุณนม่อแม่ขึ้นมา พ่อแม่มีเท่าไรก็ต้องหาให้ หาให้ลูกนะ นี่อำนาจของกรรม อำนาจของความเมตตาสงสาร เห็นไหม ด้วยความรัก ด้วยความเมตตาของเรา มันก็เป็นธุรกิจทางโลก

โลกเขาบอก อำนาจชื่อของเด็กมีมาก เด็กไม่มีงานทำนะ เด็กไม่มีรายได้ แต่เด็กมีอำนาจชื่อ เพราะเด็กออกอุณนม่อแม่ได้ไง อำนาจของความผูกพัน อำนาจของกรรมที่สะสมขึ้นมา นี่เป็นเรื่องของโลก โลกอยู่จากภายนอก

งานหลักของโลกกับงานหลักของธรรม ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้ที่บวชเรียนนะ ถ้าอุปัชฌาย์ไม่บอก เกสา โลมา นขา ทันตา ตโจ การบวชนั้นไม่สมบูรณ์ ในเมื่อบวชแล้วยังบอกให้รักขมูลนะ ให้อยู่ป่าเป็นครั้งเป็นคราว หรือจะอยู่ดำรงชีวิตตลอดชีวิต เพื่อดำรงความเป็นไป ดำรงข้อวัตรปฏิบัติเครื่องดำเนิน ดำรงสิ่งที่ว่าเราจะเข้าคั่นคว่ำหาจิตใจ

สิ่งที่คั่นคว่ำเข้าไปหาจิต มันไม่มีใครยื่นอยู่ได้เพราะมันเป็นนามธรรม เวลาบอกว่าใจอยู่ไหน ใจอยู่ไหน คนที่ไม่เคยปฏิบัติจะไม่เข้าใจว่าใจอยู่ที่ไหนเลย แต่เวลาทุกข์นี่รู้นะ เวลาทุกข์นี่ทุกข์มาก ปฏิเสธสิ่งต่างๆ ไม่ต้องการสิ่งใด พยายามจะผลักไสสิ่งนี้ออกจากใจ แต่ผลักไสไม่ได้เลย เพราะไม่เคยประพฤติดิปฏิบัติ แต่ในเมื่อเรื่องของทุกข์มันก็เป็นอนิจจัง เกิดขึ้นตั้งอยู่แล้วดับไป เวลาคนเราทุกข์แสนเข็ญขนาดถึงกับทำลายตัวเองได้เลยนะ แต่ถ้าเรามีสติ เราจับยังตัวของเราได้ แล้วเวลามันผ่านพ้นไปแล้ว ทำไมทุกข์นั้นหายไปล่ะ

ทุกข์นี่มันเป็นอนิจจัง แต่มันเกิดดับกับใจดวงนี้ สิ่งที่สถานะรองรับมันคือใจ ความรับรู้อันนี้ ภาวสวะ ภพของใจ ฐิติจิต จิตดวงนี้มีสถานะความคิดทุกอย่างเกิดจากใจดวงนี้ สิ่งที่มีหัตถ์ศรรยทางโลกเกิดขึ้นมาจากมนุษย์เป็นผู้สร้างทั้งหมด มนุษย์จะสร้างได้เพราะมนุษย์ต้องมีปัญญา ปัญญาของมนุษย์ ปัญญาของทางศาสนา นี่ปัญญาคือความรู้ในกองสังขาร

ปัญญาของโลกคือปัญญาที่ว่าเขาเกิดจากว่าใครสมองเล็ก ใครสมองใหญ่ ใครคั่นคว่ำ ใครหาสิ่งที่โลกนี้ไม่มีขึ้นมาได้ นั่นคือปัญญา คือการทดลองทางวิทยาศาสตร์ แต่ปัญญาความรู้ในกองสังขาร สังขารคือความคิด ความปรุง ความแต่ง แล้วปัญญาของเราควบคุมความคิด ความปรุง ความแต่งของเราอีกชั้นหนึ่ง ปัญญาอันนี้จะย้อนกลับเข้ามาทำลายภาวสวะคือฐานของตัวความคิดนี้ได้ไง

ความคิดนี้เกิดจากไหน? เกิดจากภาวสวะ เกิดจากฐานของความรู้สึกอันนี้ ฐานของความรู้สึกอันนี้ไม่มีใครเคยเห็นมันไง ผู้ที่ทำสัมมาสมาธิเข้าไป จิตสงบเข้ามาจะเห็นถึงฐานของ

มัน คือฐานของจิตตัวนี้ ถ้าถึงฐานของจิตตัวนี้ นี่งานหลัก งานหลักคืองานภายใน เพราะจิตตัวนี้ เกิดตาย เกิดตายตลอด เกิดเป็นมนุษย์ก็จิตดวงนี้พาเกิด เกิดเป็นเทวดาก็จิตดวงนี้พาเกิด เกิดเป็น สรรพสิ่งทั้งหลายก็จิตดวงนี้พาเกิด จิตดวงนี้มีสถานะพาเกิดตลอดไป แต่มันได้สถานะใหม่ ก็ว่า เกิดเป็นเทวดาก็เป็นเทวดา เป็นมนุษย์ก็เป็นมนุษย์

สิ่งที่เป็นมนุษย์นี่คือสถานะสถานะหนึ่ง สถานะหนึ่ง แต่จิตดวงนี้เป็นตัวหลัก สิ่งที่เป็นตัวหลักมันจะวนไปตลอดไป นี่หลักของมันอยู่อย่างนี้ มันถึงสะสมคุณงามความดี ทำคุณงามความดี ทำอกุศล บาปอกุศลหรือกุศลก็แล้วแต่ มันจะไปสะสมอยู่ที่นี้ไง ถ้าไม่สะสมอยู่ที่นี้ละ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสร้างสมบารมีเป็นพระโพธิสัตว์ พระโพธิสัตว์ทำคุณงามความดีชาติหนึ่งๆ แล้วพ้นไปจากชาตินี้ไป ทำไมมันสะสมต่อเนื่องขึ้นมาจนเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ล่ะ? เพราะสิ่งนี้มันสะสมลงอยู่ที่ฐานอันนี้ไง ฐานที่ภาวสวะภพอันนี้ ภพของใจอยู่ที่ใจ คือหลักของใจ คืองานหลักของเราไง ถ้างานหลักของเรา เราทำอันนี้มันข้ามภพข้ามชาติได้

เวลาเราทำบุญกุศลเป็นอามิส สิ่งที่เป็นกุศลมันยังเป็นกุศล มันยังเป็นแรงขับเคลื่อน แต่มันใช้หมดนะ เวลาทำบุญกุศล เห็นไหม อย่างเราเป็นคนที่เป็นพาล เราเป็นพาล นิสสัยเราไม่ดีเลย แต่เราเคยทำบุญกับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทำบุญกับพระอริยบุคคลต่างๆ บุญอันนั้นพาให้เราเกิดเป็นเทวดานะ แต่นิสสัยเราไม่ดีเลย เป็นเทวดาก็ไปมีปัญหามานะ เพราะเป็นจิตเป็นนิสสัย นิสสัยสันดานส่วนหนึ่ง แต่บุญกุศลส่วนหนึ่ง คือว่าสิ่งนี้คือขับเคลื่อน

แต่ถ้าเราจะวิปัสสนา เราต้องย้อนกลับเข้ามา ถ้าเป็นคนพาล เราจะพาลตัวเอง เวลาคนข้างนอกเขาคบเพื่อน คบบัณฑิต คบพาล คบของเรา แต่ถ้าเป็นใจของเรา เราคบความคิดใจ ความคิดที่เป็นพาลมันจะไม่ใช่ประโยชน์กับตัวเราเองเลย ความคิดที่เป็นบัณฑิต สิ่งใดที่เราจะเสียเปรียบเขา เราจะทำข้อวัตรปฏิบัติต่างๆ ก็แล้วแต่ อยู่ทางโลก เราเป็นผู้เสียสละ ผู้ที่ให้ โลกบอกว่าผู้ที่ให้เป็นผู้ที่แพ้ ผู้ที่ได้รับคือผู้ที่ชนะ

ชนะ ถ้ามันเป็นบารมีนะ เป็นการที่เราสร้างมาเป็นคุณงามความดี คนมีบุญกุศลนี้มันมาเองนะ ทำไมจักรพรรดิมีขุนคลังแก้วล่ะ ขุนคลังแก้ว นางแก้ว ช้างแก้ว ม้าแก้ว สิ่งนี้มันต้องสร้างสมมาทั้งหมดนะ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวลาปรารภนาเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นางพิมพาปรารภนาเข้ามา สร้างสมสิ่งนั้นขึ้นมา นี่ก็ว่ามันเป็นมันไม่มีสิ่งใดที่ทำแล้วจะไม่ผล สรรพสิ่งในโลกนี้มีผลทั้งหมดเลย

แต่เราจะเอางานหลัก หรือเราจะเอางานเสริม โลกนี้เขาบอกงานเสริมนะ ทำงานเสริมกับงานหลักของเรา ถ้าเราคิดว่าทางโลกเราพออยู่พอกิน ปัจจัย ๔ เครื่องอาศัยไม่ขาดแคลนหรือเวลาพระที่ประพฤติปฏิบัติ สิ่งนี้จะไม่ขาดแคลนเลย จะมีคนอุดหนุนจนเจือตลอดไป เพราะเขาจะส่งเสริมกับนักรบไป ขอให้เรารบให้ได้จริง ถ้าเราเป็นนักรบ รบกับกิเลสของเรา เอาตนของตนไว้ในอำนาจของตนนี้ประเสริฐที่สุด

เวลาเรามีความโกรธ มีความหลง กระแสของโลกเวลามันผ่านไป เวลาตื่นคน คนเวลาตื่นนี้ยิ่งกว่าสัตว์ตื่น เวลาเมื่อเกิดขึ้นนี้ยังไม่อยู่ สิ่งนั้นมันจะทำลายทุกๆ อย่างเลย เห็นไหม กระแสน้ำป่าเวลามันพัดไป มันพัดต่างๆ ไป แต่กระแสของใจ กระแสของคนที่เวลามันเชื่อใจ เชื่อสิ่งที่เขาหลอกลวง เชื่อสิ่งที่เขาปั่นหัว แล้วมันจะเป็นไปตามสถานะอย่างนั้นเลย ความเป็นไป นี่ตื่นคน

แต่ถ้าเราไม่ตื่นไปกับเขา เราย้อนกลับมางานหลักของเรา งานหลักของเรา ทำงานที่ในป่าช้า ในที่สงัด ในที่นอแรดมีนอเดียว ใจของเราก็มีนอเดียว สังคมมีครอบครัวก็เป็นครอบครัวหนึ่ง แต่เวลาประพฤติปฏิบัติ เราก็ต้องเอาเราคนเดียวเท่านั้น องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกทางไว้แล้วให้เราประพฤติปฏิบัติ ผู้ที่จะเดินถึงก็ถึง ถ้าผู้เดินไม่ถึง ผู้นั้นก็เดินไม่ถึง ถ้าเดินไม่ถึง นั่นก็คือการสร้างอำนาจาสนา เพราะการประพฤติปฏิบัตินี้ไม่สูญเปล่า เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรารถนาจะเป็นพระพุทธเจ้าต้องสร้างสมสิ่งนี้มามหาศาลเลย ถึงจะเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ ถ้าเราจะประพฤติปฏิบัติเพื่อชำระกิเลสของเรา เราก็ต้องสร้างสมของเราไป

เอางานหลักของเราไว้ งานเสริมให้โลกเขาทำกัน โลกเขามีมหาศาลเลย เขาจะทำงานเสริมเห็นไหม แต่งานหลักของเรา เราต้องทำของเรา ทางกว้างขวางคือทางของผู้ประพฤติปฏิบัติ ๒๔ ชั่วโมง จะปฏิบัติตลอดไป ทางของโลกเขา เขาต้องทำมาหากินของเขา แล้วเขาประพฤติปฏิบัติเป็นงานเสริมของเขา เขาก็ยังได้ประโยชน์ของเขา ทำไมเขาถึงได้ของเขาได้ละ เขามีความสุขของเขาได้ละ เขาได้ความมหัสจรรย์ในจิตของเขาละ แล้วเราเป็นผู้ปฏิบัติเอง เราเป็นนักรบเอง ทำไมเราไม่มีคุณค่าอย่างนี้เกิดขึ้นมาจากใจ ถ้าเราไม่ทรงธรรมทรงวินัย ใครจะทรง ศาสนาพุทธ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา...ภิกษุ ภิกษุณีเป็นนักรบจะต้องรบกับกิเลส จะต้องเอาธรรมวินัยนี้ดับในหัวใจของเราให้ได้ เพื่อจรโลงศาสนาไป ศาสนาสิ่งนี้เป็นเครื่องดำเนิน

นี่ผู้มีธรรมในหัวใจ ไม่เบียดเบียนตนแล้วก็จะไม่เบียดเบียนคนอื่น ไม่เบียดเบียนตนจะเป็นประโยชน์กับตนเอง แล้วจะเป็นประโยชน์กับสัตว์โลกทั้งหมด เอวัง